

UNA LLIÇÓ MAGISTRAL

Fuster extraordinari, catedràtic

La setmana passada, el 18 de juliol, ai, Joan Fuster accedia a bon dret a la càtedra d'Història Social de la Llengua Catalana de la Universitat de València. Una victòria de l'equip de govern universitari que liquida antigues obstruccions ideològiques i delirants.

Miquel Alberola

Joan Fuster va arribar a la Facultat de Filologia embeinat amb la maiteixa americana de quan aspirava a doctor. La camisa, si no era la d'aquella ocasió, mereixia ser-ho. Indumentària adequada per a tràmits docents, essencialment. Acompanyat per Josep Palàcios, xofer habitual de desplaçaments de protocol —Fuster és portàtil—. Dret al bar.

Nosaltres entràvem al vestíbul a contrarellotge, café precipitat i taxi. Al fons hi havia Ferran Torrent, relacionat públicament amb un funcionari d'Aitana. «¿On és això?», li demane. «És dalt, però encara són tots al bar», que fa ell. «Tots, qui són?», li inquirisc. «Hi ha una taula plena de poetes», em matisa. «Doncs no hi entrarem», decidim.

Deu minuts més tard, tot el seguici

—Fuster i escaig— enfila l'escala que duu al saló de graus. S'il·luminen els fars de TV3 i les cares anònimes busquen la claror. Els del centre ideal d'Aitana havien liquidat la informació acceleradament. Hi ha un *impasse* —la burocràcia els justifica tècnicament— aprofitat per a les salutacions i fer el catastre als assistents. Fuster, darrere una trinxera de fum.

El passadís, l'omplien Jaume Pérez Montaner, opositor retirat junt amb Max Cahner i Albert Haus; Jesús Huguet, ex-editor a la intempèrie i, ara, cap del servei de publicacions de la Conselleria de Cultura; Ramon Lapiedra, el rector; Vicent Simbor, degà d'aquella Facultat; Maribel Morant, vice-rectora d'Extensió Universitària; Lluís Alpera i Rafael Alemany, de la Universitat d'Alacant; Vicent Ventura, usualment amb cara de pomes agres; i d'altres personatges de currículum acurat i arrelat.

«Ja podem passar», va dir una veu acreditada. El pas del temps i la untor solar de juliol havien descongelat les dificultats al·legades per Joaquín Colomer, rector d'èpoques obscures i actual conseller de Sanitat, que impediè l'accés extraordinari de Fuster a la càtedra. Fuster, ara, concursava amb tots els requisits de pòlissa timbrada i instància enregistrada. «Al paso que va —pronosticava una publicació habituada als dividendes oficials, a propòsit del primer intent a la càtedra—, Fuster está haciendo méritos para bedel extraordinario de la Universidad». La il·lustració no és gratuïta, si volem entendre que no solament s'hi oposava la dreta espanyolista. També l'esquerra.

Ja dins el saló de graus, Fuster s'instal·là davant Antoni Ferrando, director del departament de Filologia Catalana, que era qui presidia el tribunal constituït per Joan Miralles, de

la Universitat de Mallorca; Joan Veny i Joan Solà, de la Universitat de Barcelona, i Lola Badia, de l'Autònoma de Barcelona. I començà l'acte amb retard.

Antoni Ferrando —la talla d'opositor ho exigia— va aconseguir ubicar tribunal i aspirant de cara a cara, fent una excepció en l'antiga tradició acadèmica, la qual situa l'opositor en una posició inferior a la de la comissió avaluadora. Idènticament, renunciaria —més endavant— a les rèpliques al projecte de Fuster.

Fuster, una ampolla d'aigua, dos encenedors, dues ulleres i un paquet de cigarrets *Kool*, encetà el parlament referint-se als llibres que havia publicat, «tota la paperassa que he dut a impremta». Subjectà un cigarret entre els llavis, l'encengué amb flama tremolosa i començà a bombejar sil·labes amb ulls esbarrallats.

Una volta acabat el repàs pels temes publicats que lligaven amb la història social de la llengua catalana, que era d'això la provisió de la càtedra, Fuster inicià el desenvolupament del projecte docent sobre història social. «Amb les indicacions precedents —va dir— ja podeu imaginar per on van els trets». Tot advertint que la seua proposta no era una visió de llengua

per a lingüistes, «sinó d'un historiadors i molt ràpida».

Fuster, mans explícites i dits il·limitats, vigilat pel rellotge que ell havia disposat en posició expectant, denuncià la precarietat de la bibliografia sobre el tema i tornà a mirar allunyadament el rellotge. «Amb el temps —va escriure en certa ocasió—, l'home d'avui fa el que feia i ha fet l'home d'abans: aprofitar-lo, perdre'l, matar-lo, passar-lo. La diferència és que ara té contínuament davant dels ulls una esfera impassible i unes busques incessants, que li ho mesuren —que li ho compten».

Flaixos, fum i suor emmarcaven les xamades convulsives, pausadament mentolades, que Fuster fotia al tabac. «No ho explique tot —advertia l'aspirant— perquè seria com donar tot el curs». Es aleshores que entraven Eliseu Climent i Paco Pérez. I Fuster, pura coincidència, glossava la gestió del bisbe Climent. Això, i després un breu comentari sobre el teatre i la pedagogia. «Ja m'he cansat», féu el doctor Fuster, que ja era mig catedràtic.

«El tribunal concedeix cinc minuts de descans per a poder deliberar la primera part de la prova», va anunciar el president, Antoni Ferrando.

Cinc minuts que en foren quinze. Ramon Lapiedra, Maribel Morant i Vicent Ventura se'n serviren per a comentar amb l'aspirant el cas de la primera part. Tots quatre amb els ulls protegits de vidre.

Determinat el veredict, Ferrando va reprendre la paraula i va fer constar la decisió del tribunal d'aprovar per unanimitat la primera prova. La segona consistia en una lliçó sobre el paper dels valencians en la il·lustració. Fuster, alt i desinflat, encetà un altre mentolat absorbint una glopada de fum i començà a explicar el tema que girava sobre Gregori Mayans.

«Mayans —va explicar Fuster— aspirava a fer carrera a Madrid i no podia triar el català com a llengua de cultura ni que se li hagués ocorregut. I no se li va ocórrer». «Els nostres il·lustrats —va dir més endavant— callaren en català i deixaren la llengua en la boca anònima dels qui no sabien ni podien llegir ni escriure. Una llengua en aquestes condicions estava destinada a perdre's en no se sap quina dissolució terminant o en una metamorfosi veloç».

Fuster, fent moviments sencers com si tingués el cos midonat, continuà el trajecte pel XVIII valencià «¿Una miqueta més? Va», féu amb

Fuster avaluat, revisat

Sotmetre's amb un humor admirable

RAMON LAPIEDRA, rector de la Universitat Literària de València.

«La Universitat de València recupera un dels primers intel·lectuals que té en aquests moments el País Valencià. La trajectòria de Fuster és coneguda per tots, les seues aportacions a la cultura, a la història social de la llengua, a la història del país, el seu mestratge podrà ser aprofitat d'una manera directa per la Universitat. Hauria d'haver-s'hi incorporat abans, però les coses vénen com vénen i ara podem alegrar-nos de la seua incorporació al claustre universitari».

MARIBEL MORANT, vice-rectora d'Extensió Universitària.

«Vull remarcar l'aspecte del que significa tenir una Universitat oberta, pel fet que una persona de reconegut prestigi pugui arribar-hi, ja

que la Universitat se sent satisfeta que en siga catedràtic. Desafortunadament per a la història de l'entitat universitària, no totes les persones de vàlua com Fuster han estat enteses i compreses».

VICENT SIMBOR, degà de la Facultat de Filologia.

«Per a la Facultat de Filologia, a la qual Fuster s'integrarà com a professor numerari, ja que fins ara era PNN, significa, en general, dues grans aportacions. A nivell universitari, significa la incorporació d'un gran estudiós, d'un investigador extraordinari, i per tant, un gran enriquiment per a la tasca investigadora i docent del nostre centre. És un fitxatge, fent similis esportius, de primeríssima divisió. A un altre nivell, a un nivell personal, és una gran satisfacció com a amic de Fuster, i al-

hora és un reconeixement necessari a tota una trajectòria vital en moments difícils que ha estat decisiva per al moment actual i per al futur del nostre país».

RAFAEL ALEMANY, Universitat d'Alacant.

«El fet que Fuster siga catedràtic suposa un parell de coses. En primer lloc, un reconeixement a una tasca impagable per al redreçament de la nostra cultura. D'altra banda, té un sentit més funcional, que és l'enriquiment de la Universitat valenciana amb el seu incorporament, tot i que siga humiliant que Fuster haja de passar per proves com aquesta».

LLUÍS ALPERA, Universitat d'Alacant.

«És el reconeixement a la persona més crítica i més lúcida en el pla

Maribel Morant, Ramon Lapiedra, Fuster i Vicent Ventura, ben proveïts de vidre.

somris cínicament tibant i seguí cap a la càtedra definitiva. Finalitzada la magistral lliçó, Ferrando agrai a Fuster el fet d'haver-hi comparegut. «Creiem —va afegir— que les proves

eren innecessàries i hauriem preferit estalviar-li aquests tràmits». «Sobretot, per la calor», retrucà Fuster.

Un altre descans, brevíssim, per trencar el bull, i Ferrando, en nom del

tribunal, hi tornà amb to decidit i concloent. «El treball d'investigació que ens ha exposat el senyor Fuster ha estat una lliçó autènticament magistral, per la qual el felicite en nom de la comissió. La comissió —va afegir— renuncia a les tres hores de què disposa per a debatre el tema proposat. Creiem que aquestes proves eren innecessàries a fi de demostrar la capacitat de Joan Fuster per a ocupar una càtedra a la Universitat. Fuster ja fa temps que hauria d'haver-ne estat nomenat per un procediment extraordinari, com correspon també a un candidat extraordinari i excepcional».

«Els cinc membres de la comissió titular ens sentim molt satisfets —va prosseguir Antoni Ferrando— de tenir el privilegi de poder-lo proposar com a catedràtic. Estem convençuts que el nomenament de Fuster no sols és un privilegi per a aquesta Universitat sinó també per a tots els professors i els estudiants de filologia catalana. Moltes gràcies, Fuster, pels serveis que heu prestat al poble valencià i a tota la llengua i la cultura catalanes».

Fuster, ja catedràtic, va rebre les felicitacions i amb somris de moralista lleig, com Montaigne, Voltaire, La Rochefoucauld, La Bruyère..., va enganxar Palàcios i va desaparèixer pe les escales. Alt i desinflat, portàtil. Era un 18 de juliol. □

ideològie i cultural valencià. És trist que siga a última hora, és tard en la vida d'ell, però no en la vida del nacionalisme».

JOAN SOLÀ, Universitat de Barcelona i membre de la comissió avaluadora.

«No solament per als valencians, sinó per tots els qui ens dediquem a la cultura catalana des de qualsevol punt del domini, no l'acte d'avui, sinó la figura de Joan Fuster, representa una figura de múltiples estímuls, ja que ha estat un home d'una singular valentia. Valentia política, en el sentit que ha estat defensant unes idees que, aleshores i encara ara, són difícils de defensar, i valentia professional dins la seva tasca d'investigador i divulgador de la nostra cultura».

JOAN MIRALLES, Universitat de Mallorca i membre de la comissió avaluadora.

«Nosaltres, els altres membres de

la comissió i jo, som conscients de la molèstia burocràtica que representa aquest tràmit. D'altra banda, estem satisfets d'haver estat l'instrument d'un acte de justícia, d'un acte d'homenatge a una persona que ha fet com a raó de la seva vida casar-se amb la intel·ligència i fer una tasca desveladora d'estupideses històriques i culturals. Aquest acte és transcendental perquè la Universitat del País Valencià és al seu lloc».

JOAN VENY, Universitat de Barcelona, i membre de la comissió avaluadora.

«Jo sent un extraordinari rubor d'haver vingut a formar part d'aquest jurat per jutjar els mèrits de Joan Fuster. Jo no som qui i ningú de la taula no n'estava qualificat. Fuster té uns mereixements extraordinaris demostrats. Jo tenc una admiració profunda per Joan Fuster, des de molts punts de vista ha estat un gran defensor de la llengua, un gran apologeta de conducta cívica

extraordinària. El fet de ser catedràtic supera una injustícia i la Universitat en sortirà guanyant».

LOLA BADIA, Universitat Autònoma de Barcelona i membre de la comissió avaluadora.

«El reconeixement de Joan Fuster com a catedràtic, oficial, burocràticament reconegut és un acte de reparació històrica. És un acte que m'allibera d'aquestes penoses tasques de fer el paper de l'iniciat davant de Fuster, tasques en què ja m'he vist més d'una vegada implicada. Que la Universitat reconegui oficialment que Fuster forma part del claustre de professors, és una mostra mínima de la recuperació de les necessitats vitals que tenim tots els professors de llengua i literatura catalana, no solament de València, sinó de tots els Països Catalans. Jo agraeixo molt que Fuster s'hi hagi volgut sotmetre amb un humor admirable, que demostra una vegada més la seva talla». □